

- Х. : Форт, 2003. – 208 с.
15. Меморандум між Україною та Європейським Союзом про порозуміння щодо співробітництва в енергетичній галузі від 1 грудня 2005 року : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
 16. Меморандум про співробітництво держав – учасниць СНД в галузі міжнародних транспортних коридорів від 18 вересня 2003 року : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
 17. Повний С. Паливно-енергетичний комплекс як об'єкт державного управління / С. Повний // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – К.: 2005. – №1. – С. 262–266.
 18. Рамкова угода про інституційні засади створення міждержавних систем транспортування нафти та газу від 22 липня 1999 року : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
 19. Рішення глав урядів СНД про міждержавну програму «Високонадійний трубопровідний транспорт» від 8 жовтня 1999 року : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
 20. Угода глав урядів СНД про проведення узгодженої політики в галузі транзиту нафти і нафтопродуктів магістральними трубопроводами від 12 квітня 1996 року : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
 21. Угода між Урядом України і Урядом Республіки Узбекистан про співробітництво в галузі транспортних перевезень від 20 лютого 1993 року : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
 22. Aliev N., Yusifzada K., Shahbazov E. Azerbaijan oil and gas industry on the eve of the XXI century / N. Aliev, K. Yusifzada, E. Shahbazov. – Baku : State Oil Company of Azerbaijan Republic. – 2004. – 68 p.

Elvira Turanly

ENERGY SECURITY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL LEGAL REGULATION OF OIL TRANSPORTATION

The problem under review is connected with energy security of Ukraine on the basis of legal analysis of international documents relative to oil transportation. Special attention is given to Black Sea and Caspian region. The issue of energy independence and effectiveness together with the problem of diversification of oil supply sources through creating international transport borders under international co-operation between states (such as Ukraine, Azerbaijan, Georgia, Turkey, states of EU and other) in this sphere is also under regard.

Key words: energy security, oil transportation, Black Sea and Caspian region, diversification, international documents, international transport border, energy strategy, pipeline transport.

Туранли Ф.

(м. Київ, Україна)

КРИМСЬКА ВІЙНА У 1854–1856 РОКАХ: ПЕРЕДІСТОРІЯ, ДИПЛОМАТІЯ, ДОКУМЕНТИ

У статті досліджуються історія Кримської війни 1854–1856 рр. за даними турецьких джерел та історіографії, дипломатичних відносин між державами, котрі брали участь у зазначеній війні. Висвітлюються об'єктивні причини, перебіг подій та наслідки цих подій. Також йдеться про суперечку між Російською та Османською імперіями, яка перетворилася на проблему всієї Європи, створення коаліції. Зазначимо, що після синопської трагедії королева Вікторія і Наполеон III пропонували провести мирні переговори для розв'язання конфлікту між названими імперіями.

Слід підкреслити, що в турецькій літературі написано чимало віршів, присвячених подіям, пов'язаних із Кримською війною, а турецькі архівні документи дозволяють ретельно досліджувати це питання.

Ключові слова: Кримська війна, Османська імперія, турецька історіографія.

Дослідження зазначеної проблеми у висвітленні турецьких джерел та історіографії є актуальним тому, що вивчення цього дає нам змогу об'єктивно з'ясувати причини, перебіг подій, дипломатичних стосунків між державами-учасниками Кримської війни та її наслідки.

До найбільших війн «Східного питання» у новій історії належить Кримська війна, яка велася Англією, Францією Туреччиною і Сардинією¹ проти Російської імперії. Щодо причин цієї події слід сказати, що вони пов'язані з місцями появи релігій та сягають давніх часів. Відомо, що Єрусалим (тур. *Kudus*) – важливе релігійне місто з точки зору трьох світових релігій: мусульманства, християнства, іудаїзму. З давніх часів тривала суперечка між католицькими і православними вченнями щодо місць, пов'язаних з Ісусом, та щодо обрядів, пов'язаних з цими місцями. Суперечка цього періоду набула ворожого характеру. Православні віруючі підтримували Росію, а католики – Францію. Висока Порта² намагалася не підтримувати жодну зі сторін, але цар Микола I³, який спрямовував свої дії на знищення Османської держави періоду «*Tanzimat*»⁴, висував претензії щодо порушення прав православних. Через це існувала думка про те, що до

* У даному дослідженні використано матеріали про Кримську війну, які містяться в Турецькій Енциклопедії та османські архівні документи.

¹ тур. *Sardinia*, італ. *Sardegna*. Після Сицилії, Сардинія є найбільшим островом і автономною областю Італії.
² Назва походить від французького слово *Porte* чи латинського слово *Porta*, що означає «Висока брама, вхід до палацу османського уряду та володаря». Вживається також термін «Оттоманська Порта», «Висока Порта», «Близька Порта».

³ Микола I (1796-1855) – російський імператор (1825-1855). Його політика щодо України була скерована на придушення українського національно-політичного руху, унаслідок чого було ліквідовано Кирило - Мефодіївське товариство, скасовано Магдебурзьке право тощо [1, 361]

⁴ тур. *Tanzimat* – період розвитку османсько-турецької писемності під впливом західної літератури, 1860-1911 рр.

Стамбулу слід надіслати надзвичайного посла. Цей посол мав вирішити проблему «*Макаамати Мубареке*»⁵ на користь царської Росії. Таким повноважним послом став князь Меншиков. Він був генерал-губернатором Фінляндії, міністром морського відомства і великим адміралом. Отже, в такій революційній атмосфері 28 лютого 1853 року він приїхав до Стамбулу [5].

Засновники «Танзімату» були знайомі з російською ворожістю, тож відповідна ворожість стала частиною національної політики Туреччини. Особливо авторитетні посадові особи османського уряду, садразам (прем'єр-міністр) Мустафа Решіт Паша та Фуад Паша, були відомі, як запеклі вороги царської Росії. Микола I «гострив зуби», на противагу цим дипломатам, які вміли уникнути багатьох неприємностей. Алі Паша все ще ставився нейтрально до ворожості супротивника. М. Решіт Паша виглядав більше прихильником Англії, а Алі Паша – Франції. У цей час Англія, а після неї Франція, були відповідно першою і другою державами в світі. Російська імперія слідувала за ними з точки зору військової потуги. А Франція під проводом Наполеона III⁶ разом з Вікторіанською Англією перебували в стані значного розвитку. Туреччина ж за часів володарювання султана Абдульмеджида I⁷ також розвивалась у міру своїх можливостей і умов, зберігаючи при цьому четверте місце в світі після вищезгаданих країн. Її модернізоване військо досягло такого рівня, що змогло б успішно провести війну проти російського царизму. Але перемога над Російською імперією у можливій війні не є головною темою цього дослідження. Турецьке суходільне військо було третім у світі після французького й російського. Англія, суходільне військо якої не було аж таким значним, спиралася на могутній флот. Ця військово-морська сила переважала подібну силу всіх решти флотів світу [5].

Міністр закордонних справ османського уряду Фуад Паша Кечеджізаде Великий після приїзду князя Меншикова до Стамбулу – подав у відставку. Його місце зайняв Ріфат Паша. А Наполеон III, проводячи прокатолицьку політику, тиснув на Високу Порту, аби вона жодним чином не йшла на поступки росіянам, тим самим – на шкоду католикам. Османський уряд, який перебував серед двох вогнів, з приводу священних місць мусульман, православних християн та католиків прийняв рішення про виконання служби мусульманами. Султан Абдульмеджид I видав і розповсюдив відповідний указ [5]. Париж та Петербург дуже здивувалися. Цар і Меншиков були вельми знервовані. Микола I запропонував Англії поділити між собою Османську імперію. Англія, яка боялася, щоб Російська імперія не вийшла до Білого моря, обмежилася повідомленням цієї таємної пропозиції Стамбулу. Меншиков 10 березня, будучи прийнятий падишахом, висунув ультиматум Порті й наполягав прийняти чи відхилити його вимоги протягом п'яти днів. За умови відхилення цих вимог мусульмани мали отримати переваги перед

⁵ тур. *Makkaamat-ı Mübareke* – місця в Єрусалимі, які вважаються святими для християн, мусульман та юдеїв.

⁶ Французький імператор (1852-1870 рр.).

⁷ Роки правління: 1839-1861.

православними у «Макаамати Мубареке» [1, 361]. Османський уряд в наприкінці 5 дня, 10 травня, в особі Ріфата Паши дав відповідь князю Меншикову. Повідомлялося, що в Османській державі статус православних визначено ще указами султанів Мегмеда II Фатіга⁸ й Сулеймана Кануні⁹ та що ці закони неможливо порушити; тобто ультиматум відхилили. Це рішення фактично означало війну. Його ухвалено на позачерговому зібранні меджлісу, де головував сам прем'єр-міністр. Із 43 осіб – 42 проголосувало за таке рішення, а одна проти. Князь Меншиков разом з працівниками посольства Росії в Стамбулі, залишив Туреччину. І політичні зв'язки, які існували між двома імперіями, розірвалися. Микола I, що був бундючним, як середньовічний правитель, шойно стало відомо про відхилення ультиматуму – висловився так: „Я відчуваю руку султана у себе на щоці», повідомляючи тим самим про свій намір розпочати війну [5].

14 травня прем'єрство Мегмеда Алі Паши, яке тривало 7 місяців і 11 днів, закінчилося. Садразамом став Мустафа Наїлі Паша. Через те, що він протягом 30 років перебував на посаді губернатора о. Крит, його називали «Критський» (тур. Kiritli). Але правління від старого М. Н. Паши, прихильника керування державою у делікатній формі, переходить до рук колишнього *садразам*, котрий доти був переведений до міністерства закордонних справ – М. Решіда Паши Великого, засновника *Танзімату*. Останній був повновладним правителем у зовнішній політиці й тримався такої думки, що настав час завдати поразки Російській імперії, привести її до стану неспроможності боротися з Туреччиною [5].

Проголошення війни. За даними турецьких джерел, війна між Російською імперією та Османською державою фактично почалася 3 липня 1853 р., а офіційно проголошена 4 жовтня. Йдеться про те, що 3 липня Російська імперія, маючи 35 тис. військових і 72 гармати, розпочала наступ під командуванням князя Горчакова на Румунію, яка вважалася одним з турецьких сялетів¹⁰. Цей напад не означав початку війни проти Туреччини, про що повідомили усім європейським столицям. Царський уряд погодився залишити Румунію, шойно Порта визнає права православних. Але це суперечило пропозиції поділити Османську імперію, яку подавав цар Микола I до Англії кількома тижнями раніш [5].

У зв'язку з цим Австрійська імперія і Пруське королівство, запропонували провести конференцію на високому рівні в Стамбулі та Петербурзі й обговорити умови уникнення війни. Росія прийняла саму ідею проведення конференції. Решід Паша, який вважав, що більше не матиме такої нагоди примусити Російську імперію схилитися перед ним, відкинув цю пропозицію [5].

Меджліс (парламент) османського уряду у складі 163 осіб зібрався 26 вересня у султанському палаці й вирішив розпочати війну проти Росії. 29

⁸ Роки правління: 1444-1445, 1445-1446, 1451-1458.

⁹ Роки правління: 1520-1566.

¹⁰ Адміністративна територія, область, яка входила до складу Османської держави і мала військову форму правління [4, 749].

вересня це рішення затверджено султанським указом і 4 жовтня 1853 року всі столиці були повідомлені про оголошення війни Російській імперії [5].

Упродовж цього проміжку часу на Кавказі та вздовж берегів р. Дунай було проведено мобілізацію військ. У дунайській армії, що перебувала під командуванням маршала Омера Паши проти 152 тисяч солдат князя Горчакова було виставлено 133 тисячі військовиків Абдулькеріма Надіра Паши. На Кавказі 160-тисячній російській армії під командуванням Муравйова протистояло 150 тисяч воїнів під орудою маршала Абдулькеріма Надіра (Абді) Паши. У той час, як турецькі гарнізони перебували на дунайських берегах, лише частина армії підтягнутої до фронту, була сформована й устаткована по-сучасному. Губернатори Єгипту і Тунісу також спорядили і відіслали необхідні військові загопи. Але кількість резервного війська, яке Росія могла поступово спрямувати до турецького фронту, набагато переважало ту кількість, якої сподівалися турки [5].

Як уже зазначалося вище, початок війни між двома названими державами – офіційно проголошено 4 жовтня 1853 р., а 23 жовтня артилерійський вогонь став явною ознакою початку військовою кампанії, котра тривала до 1856 року. Того ж дня росіяни втратили 300 військових. Омер Паша 27 жовтня, перетнувши р. Дунай з боку Відня і рухаючись у східному напрямку, минув Румунію та захопив м. Калафат. Одночасно Омер Паша передислокував армію з Тутракану та Йеркойю до Румунії і, не зважаючи ворогу розвивати наступ на Бухарест, невдовзі став повновладним володарем становища в регіоні. 5 листопада в Олтеніча (тур.*Oltenița*) на південному сході м. Бухареста та біля Тутракану Омер Паша повністю розбив військовий корпус генерала Данненберга. Внаслідок цієї події загинуло 1200 росіян, тисячі з них зазнали поранень, а незначна частина втекла до Бухареста [5].

У цей час згаданий воєначальник Абдулькерім Надір (Абді) Паша, що перебував на кавказькому фронті, не зважаючи на підтримку Шейха Шаміля¹¹, не зміг здобути успіху, подібну до перемоги Омера Паши. Тому командиром війська на фронті став Агмед Паша, начальник штабу тамтешньої армії [5].

Синопська трагедія. Наприкінці листопада 1853 р. від Босфору до Батумі відправилась флотилія для забезпечення провіантами османських військових сил. У зв'язку із несприятливими погодними умовами командувач флотилією Осман Паша наказав зупинитися в порту м. Синоп до припинення шторму.

27 листопада на синопському обрії з'явилася російська ескадра адмірала Нахімова з 8 військових кораблів, 2 фрегатів і 2 пароплавів. Незважаючи на те, що їхня поява для Османа Паши була несподіванкою, він прийняв рішення не уникати бою.

Адмірал Нахімов, головнокомандувач чорноморського російського флоту, **30 листопада 1853 року** здійснив напад на турецьку флотилію, що складалася з 12 частин і була розміщена у Синопі під командуванням Османа

¹¹ Видатний громадський та політичний діяч, котрий очолював національно-визвольний рух чеченського народу у XIX ст.

Паши. Російська ескадра мала 318 гармат, а турецька – 280. Штурм виявився успішним. Було потоплено весь турецький флот. Загибло понад 2000 турецьких воєнків, а 3 офіцери та 125 військових потрапило в полон. Поранений Осман Паша також був зазнав полону. Більшість російських кораблів отримала значну кількість пробоїн, 6 турецьких торговельних кораблів, які стояли в синопській гавані, також було потоплено. У самому Синопі внаслідок артилерійського обстрілу зруйновано 2500 житлових будинків, мали місце втрати серед мирного населення.

Синопська трагедія спричинила прийняття Францією та Англією політичних рішень щодо проголошення війни Російській імперії. Посол Англії в Стамбулі Стратфорд Реджліф (Stratford Redcliff), коли дізнався про згадану трагедію, говорив: „Хвала Господу, що починається війна». Тобто, він давно хотів, щоб у війну вступили також Англія та Франція, які доти на це не зважувалися. У ліберальних засобах масової інформації Європи зазначалося, що напад на турецьке м. Синоп став приводом для розгортання великої військової кампанії супроти царської Росії [2, 235–245].

Створення коаліції. Суперечка між Російською та Османською імперіями перетворилася на проблему всієї Європи.

Після синопської трагедії королева Вікторія і Наполеон III ще пропонували провести мирні переговори для розв'язання конфлікту між названими імперіями. Але цар не погодився. Тому-то Париж та Лондон направили ультиматум цареві, у відповідь одначе він наказав своїй армії здійснити **9 лютого 1854 р.** наступ через р. Дунай. В наслідок такого нехтування – Франція і Англія оголосили **12 березня 1854 р.** про спільну з Туреччиною боротьбу проти Росії. Військові події розгорнулися в околицях Османської імперії: на Балканах, в Румелі, Анатолії й Криму [2, 236].

Події на Дунаї. 28 грудня 1854 р. російське військо, перетнувши р. Дунай і захопивши Ізмаїл, Добруджу та Сілістру, де турки оборонялись блискуче, здійснило загальний наступ. Турецький командир Ферік Назир Агмед Паша, начальник штабу армії Омера Паші, який перебував у м. Чатана, 5 січня 1854 р. знову розбив російську армію, цього разу біля м. Калафат. Російське командування, аби взяти реванш, намірялося захопити Калафат і витіснити турків на протилежний берег Дунаю (з Румунії до Болгарії), тому розпочало велику п'ятиденну атаку. Але вона не мала бажаних результатів. Розгромлена російська армія відходила до Бухареста. Цар зняв князя Горчакова з посади головнокомандувача і призначив на його місце маршала Паскевича [5; 2, 238–239].

У цей час французькі й англійські сили прибули від м. Геліболу до м. Варна на допомогу туркам. Під час цих подій Австрія виступила з вимогою, щоб російське військо покинуло Ефлак (Валахія) та Богдану (Молдову). Для захисту цих двох країв була підписана угода між Австрією та Туреччиною ще 30 вересня 1854 р. Таким чином Австрія здобула право контролю над дунайським регіоном. Після цього союзники, аби примусити царя до

замирення, відкрили кримський фронт. Коаліційні сили (Англія, Франція і Туреччина) були впевнені, що війна незабаром закінчиться їхньою перемогою. У майбутній перемозі вони передбачали вирішення суттєвих проблем розвитку міжнародних економічних та політичних відносин. Наприклад, заборона перебування російського флоту на Білому морі гарантувала б безпеку морських шляхів з Англії до Індії, а також до столиці Османської держави – Стамбула (а значить і Босфорської протоки), а ще збереження торгівельних інтересів Франції в Біломорському регіоні [2, 238–239].

Відкриття кримського фронту. Морські сили союзників становили 89 військових і 267 вантажних кораблів, на яких **20 вересня 1854 р.** для відкриття кримського фронту передислоковано 30 тис. французьких, 21 тис. англійських і 60 тис. турецьких вояків. Навесні 1855 р. чисельність армії союзників сягала 140 тис. осіб. Тоді як російська армія налічувала 51 тис. солдатів та 32 кораблі, які обороняли м. Севастополь [2, 239–240].

Тривала запекла битва навколо Севастополя, 10 вересня 1855 р. союзники вступили у місто, зруйноване дощенту. У цій битві російське військо щодня втрачало близько 1 тис. загиблих.

Під ту пору командир Омер Паша одержав остаточну перемогу над російським військом в Євпаторії. Слід підкреслити, що й росіяни здобули, але на іншому фронті: 22 грудня 1855 р. заволоділи м. Карс у Східній Анатолії Туреччини [2, 239–240].

Оскільки перебіг цих подій далеко зайшов, французький імператор Наполеон III 27 лютого 1854 р. запропонував царю Миколі I припинити війну. Пропозиція була висловлена на прохання Решіда Паші до французького імператора виступити у ролі посередника. Цар, оцінюючи її як зраду французами та англійцями християнської релігії, виступив з заявою, що засуджувала їх у недалекоглядному потуранні туркам-мусульманам [3].

У XIX ст. так звана «дипломатія престижу» (тур. *Prestij Diplomasi*) інтенсивно розвивалася. Обурений Наполеон III почав схиляти Лондон розпочати війну проти Російської імперії. Англія, яка вже давно мріяла про це і занепокоєно спостерігала, як російське військо просувається на південному напрямку, прислухалась до думки Наполеона III. Не залишалось жодної причини, щоб не розпочати війну. Потім Наполеон III, який під час Кримської кампанії зазнав великих збитків, сердився на Решіда Пашу, що той створив своєрідну комбінацію для залучення до війни Франції. Він у цім відверто винуватив засновників *Танзімату*.

Знаходимо в турецьких джерелах важливі відомості про те, що 6 лютого 1854 р. після того, як послі Англії та Франції залишили Петербург, були розірвані російсько-англійські та російсько-французькі дипломатичні стосунки. Цар припустився низки політичних помилок і, з дипломатичної точки зору, програв війну ще з самого її початку, відхиливши пропозицію французького імператора щодо проведення турецько-російських мирних

переговорів [5; 3, 103].

Невелика Греція, яка пі ту пору мала 1/3 тієї площі, що вона має сьогодні, щоб здобути щось у цій кампанії, де зішлись великі держави, не соромилася брати участь у військових сутичках. Вона сподівалася, що Туреччина сама піде на поступки у смертельній війні з Російською імперією і що давні та сильні грецькі захисники, такі як Франція й Англія, тільки допоможуть домогтися зазначених поступок. Однак Англія і Франція, перебуваючи на порозі великої війни, ні в якому разі не змогли б діяти проти Туреччини, яка вже вважалась їхнім союзником у цій кампанії [5; 3, 104].

Слід також зазначити, що греки, які здобулися підтримки росіян, хотіли відвоювати в Османській імперії Тесалью (Thessaly), а за можливості й Епір (Epirus). Греки у цих областях становили меншість, що сягала 50% людності. Розпочавши партизанську війну, греки викликали безлад у цих областях. Напавши на беззахисні турецькі та албанські села, греки страчували всіх. Партизанськими загонами командували генерали Гривас і Тсавеллас [5; 3, 104]. Унаслідок цих подій Порта 9 березня повернула вірчу грамоту грецькому послові та відкликала свого дипломата з Афін. Було захоплено й конфісковано всі грецькі кораблі та їхнє майно, що знаходилися на османській території. Фуад Паша, маючи надзвичайні повноваження, намагався якнайшвидше навести порядок у регіонах Тесальї та Епір [5; 3, 104].

У зазначених енциклопедичних матеріалах йдеться також про те, що згідно з умовами Стамбульської угоди від 12 березня 1854 р., королева Вікторія та імператор Наполеон III на запрошення султана Абдульмеджида I погодилися бути союзниками Туреччини проти Російської імперії. За цією угодою, підписаною М. Решіт Нашою, кожна з трьох країн, зокрема, не могла укласти мирної угоди з Росією; війну продовжуватиме коаліція, утворена головнокомандувачами трьох держав; кожен з трьох союзників не мав права бути головнокомандувачем усього війська; суходільні та морські сили Англії й Франції, які прибудуть до Туреччини, діятимуть у рамках турецьких законів; по закінченні війни перемога буде спільною.

1. Крип'якевич І. Історія України / І. Крип'якевич. – Львів, 1990.
2. Karal Z. E. Osmanlı Tarihi (Nizam-ı Cedid ve Tanzimat Devirleri: 1789–1856) – (Османська історія періоду нових конституційних реформ і Танзімату) / Ziya Enver Karal. – Ankara, 1999. – V. Cilt.
3. Özcan Besim. Kırım Savaşı (Кримська війна) / Özcan Besim // Osmanlı (книга про османів у 12 тт.). – Ankara: 1999. – Cilt, 2. – S. 97–112.
4. Parlatur İ. Türkçe Sözlük / Parlatur İsmail, Gözaydın Nevzat, Zülfikar Hamza. – Ankara, 1998. – Cilt, 1.
5. Türk Ansiklopedisi (Турецька Енциклопедія). – Kırım savaşı (Кримська війна). – Ankara, 1975. – Cilt, XXII. – S. 58–62.

Ferhad Turanly

HISTORY OF THE CRIMEAN WAR BETWEEN 1853 AND 1856 DUE TO THE DATA FROM TURKISH SOURCES AND HISTORIOGRAPHY

The article is a study in the history of the Crimean War between 1854 and 1856 according to the data from Turkish sources and historiography, as well in the diplomatic relations between the states that participated in the war. There are highlighted the objective reasons and the scenario of the events as well as that of their consequences. The study touches on the arguing between the Russian Empire and Ottoman Empire that happened to have turned into a problem of entire Europe, into a problem of making a coalition. It should be noted that after the Synop Tragedy the Queen Victoria and Napoleon III suggested to carry out peaceful negotiations aimed at the settlement of the conflict between the above said empires.

We should emphasize that in the Turkish Literature there are a lot of poems dedicated to the events related to the Crimean War, and the Turkish archival documents make it possible to study the problem under consideration.

Key words: Crimean War, Ottoman Empire, Turkish historiography.

Фефелова О. А.

(м. Томськ, Росія)

ВИПУСКНИКИ КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ В ІСТОРІЇ СИБІРСЬКОГО ДУХОВЕНСТВА О. І. СУЛОЦЬКОГО.

Олександр Іванович Сулоцький (1812–1884) – сибірський історик, теолог, публіцист і засновник історії сибірського духовенства. У статті досліджено процес представлення життєписів випускників Київської Академії в інтерпретації А. Сулоцького.

На початку 18 і аж до середини 19 ст. випускники Академії займали високі духовні посади у Сибіру. Зокрема такі, як митрополити Філофей Лецинський, Іоанн Максимович, Арсеній Мацеевич, архієпископи Амвросій Келембет і Георгій Яцуржинський. Нове потрактування автором джерел інформації та історіографічних даних заповнює лакуну у біографіях випускників Академії, а також стає вагомим додатком до розуміння історії першого Східнослов'янського університету і Сибірського регіону загалом.

Ключові слова: Олександр Іванович Сулоцький, Київська Академія, випускники Академії, життєпис, Сибір, Східнослов'янський університет.

Випускники Києво-Могилянської Академії прибували в Росію с території, так называемого «культурного пограниччя», где пересекались и переплетались католическая, православная, протестантская, униатская культуры. Обучение в Европе, смена конфессиональной принадлежности были не редкостью среди этих людей. Всё разнообразие взглядов на